

Lidská práva

Základní problém lidských práv spočívá v tom, zda a jak uznáváme jejich respektabilitu a závaznost bez ohledu na individuální i společenské zvyklosti a tedy nezávisle na místní a dobové morálce, vůbec na lidské subjektivitě, vědomí, schopnosti porozumět, poznat atd. A to je ovšem problém, který se netýká výhradně jen tzv. „nezadatelných lidských práv“, nýbrž mnoha významných skutečností, bez nichž si už nedokážeme představit civilizovaný a zkulturnovaný lidský život, a to stejně individuální (subjektní) jako všestranně a všeobecně intersubjektní, komunikativní, společenský. Právě proto nemůže být tento základní problém interpretován a řešen jako problém speciální, např. právní, ale musí být pochopen jako jen jedna stránka, jedna tvář problému dalekosáhlejšího a hlubšího, tedy problému základně (fundamentálně) filosofického. K tomu cíli ovšem je třeba objasnit, co to vlastně znamená, že nějaký problém je třeba chápat nejen filosoficky (to je vlastně zásadně možné u všech problémů, tedy i u velmi úzce speciálních), ale jako problém filosofický. Filosofickým problémem totiž zdaleka není každý problém, jímž se filosofie může zabývat. Ale zatímco neexistuje žádný problém (ani žádný obor problémů), jímž by se filosofie nemohla zabývat, filosofický problém je nepřístupný nefilosofickým přístupům a interpretacím. Z toho pak vyplývá, že uspokojivě a v úplnosti nemůže být problém lidských práv ani náležitě předestřen, natož řešen žádnou speciální metodou, a tedy ani žádnou odbornou vědou, tedy ani vědou právní. Nemůže však být vyhrazen ani právní filosofii, pokud ji chápeme jako součást právní vědy (a nikoli jako celou filosofii). Jestliže je problém lidských práv v jisté své rovině problémem širším a obecnějším, hlubším, tj. problémem nejen povahy tzv. lidských práv, ale třeba také problémem povahy uměleckého nebo myšlenkového díla, pak ani právní filosofie nemá k dispozici prostředky, jak se touto složkou či rovinou lidských práv zabývat. Právě to máme na mysli, když zdůrazňujeme, že každá filosofická disciplína musí být celou filosofii (ovšemže přednostně soustředěnou na jistý okruh problematiky, neboť jinak to ani není možné, neboť zabývat se vším najednou nelze). V tom smyslu filosofie práva není součástí ani složkou právní vědy, a ani filosofie umění není součástí ani složkou dějin umění ani umělecké kritiky, atp., nýbrž je (a musí být) vždycky nikoli součástí (tedy částí) filosofie, nýbrž filosofii celou, i když ve všech směrech neprovedenou (ale proveditelnou, a to tak, že je z toho, co provedeno bylo, možno srozumitelně a v hrubých rysech spolehlivě domýšlet, jak by ta filosofie asi mohla vypadat).

(Písek, 011127-1.)